

Linda Vucāne: «Audiologopēdija apvieno visas lietas, kas man patīk, – medicīnu, pedagogiju un valodas»

Jana Skrivļa-Čevere

Linda Vucāne ir dzimusi un augusi Preiļos, arī šobrīd dzīvo un strādā te. Absolvējusi Preiļu 1. pamatskolu un pēc tam Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāziju, viņa izvēlējās studēt profesionālā bakalaura studiju programmu “Audiologopēdija” Rīgas Stradiņa universitātē Rīgā. Linda ir sertificēta audiologopēde un strādā SIA “Preiļu slimnīca” rehabilitācijas nodaļā. Aicināju viņu pastāstīt vairāk par šo profesiju, viņas ceļu uz to un kā zināt, kad derētu vērsties pēc palīdzības tieši pie audiologopēda.

Cilvēki nereti jauc divas pēc nosaukuma līdzīgas profesijas – logopēds un audiologopēds. Pastāstiet, kāda ir atšķirība?

– Jā, šo jautājumu nākas dzirdēt gana bieži. Pamata atšķirība ir tā, ka logopēdijas studiju virziens ir izglītība un pedagogija, pēc studiju beigšanas logopēdi visbiežāk strādā kā skolotāji logopēdi vispārējās un speciālās izglītības iestādēs. Savukārt audiologopēdijas studiju virziens ir veselības aprūpe. Pabeidzot studijas, iegūstam profesionālo bakalaura grādu veselības aprūpē un audiologopēda kvalifikāciju, līdz ar to varam strādāt gan stacionārajās, gan ambulatorajās ārstniecības iestādēs – slimnīcās, veselības centros, rehabilitācijas centros, mājas rehabilitācijā.

Kā sapratāt, ka šī ir tā profesija, kas patiešām interesē un ko gribat darīt?

– Skolas laikā man nebija konkrētas idejas, ko gribētu studēt – biju apjukusi, kā jau liela daļa skolēnu tajā dzīves posmā. Apvienojot to, kas man patīk un arī padodas, interneta dzīlēs atradu vidusceļu – audiologopēdiju, kas, var teikt, ir medicīnas, pedagogijas un valodu apvienojums. Izmantoju Ēnu dienas iespēju un ēnoju audiologopēdi, tā gūstot reālu ieskatu par profesijas ikdienu. Sniedzot dokumentus universitātēs, biju atzīmējusi kādus 10 dažādus variantus, ieskaitot arī uztura speciālistu, informācijas tehnoloģijas, bioloģijas skolotāju, logopēdu, optometristu u. c., taču, tiekot RSU audiologopēdijas programmas budžetā, sapratu, ka tas arī ir man saistošākais.

Kā var kļūt par audiologopēdu, un kuru mācību priekšmetu apguvei derētu pievērst īpašu uzmanību, vēl mācoties skolā?

– Nu jau ir mainījušies uzņemšanas noteikumi, vairs nav iestājsāmena, kur bija zināšanu pārbaude testa veidā un mutiskā pārbaude. Šobrīd obligātās prasības ir vidējā izglītība, CE sertifikāti latviešu valodā, svešvalodā un matemātikā, kā arī gada atzīme bioloģijā vai dabaszinībās. Manuprāt, studējot man visvairāk noderēja labās priekšzināšanas bioloģijā un latviešu valodā, līdz ar to studijās galvenais bija pierādīt, ka esi spējīgs uzņemt un apgūt daudz jaunu medicīnas virziena zināšanu.

Cik sen jau strādājat savā profesijā un kāpēc izvēlējāties pēc studijām atgriezties Preiļos?

– SIA «Preiļu slimnīca» strādāju kopš 2021. gada septembra, darbu uzsāku uzreiz pēc studiju beigšanas. Studējot neuzrunāja lielpilsētas dzīves ritms, vienmēr gribējās atgriezties mājās. Latgale man saistās ar labestību un mieru. Turklāt studējot saņēmu Viduslatgales pārnovadu fonda stipendiju, kas nodrošināja man darbu Preiļu novadā pēc studiju beigšanas.

Ko tad īsti dara audiologopēds? Lūdzu, ieskicējiet savu ikdienu.

– Audiologopēds veic runas/valodas, komunikācijas spēju, fonācijas (balss) un rīšanas traucējumu novērtēšanu, diagnostiku, korekciju, terapiju un rehabilitāciju personām jebkurā vecumā. Mana ikdiena ir dažāda, tāpēc strādāt nekad nav garlaicīgi. Bieži vien audiologopēdi izvēlas kādu konkrētu virzienu, kurā strādāt padziļināti, bet man Preiļos ir jāstrādā ar visu veidu traucējumiem un vecumiem, tādējādi darbs no teikti nav vienveidīgs. Ikdienā strādāju ambulatori, dienas stacionārā un reizēm dodos arī uz terapijas nodaļu un mājas aprūpi. SIA «Preiļu slimnīca» audiologo-

pēda konsultācija un nodarbības ir gan valsts apmaksāts, gan maksas pakalpojums.

Jāpiebilst, ka audiologopēdi nepieciešamības gadījumā vienmēr sadarbojas arī ar citiem funkcionālajiem speciālistiem, psihologiem, ģimenes ārstiem, neirologiem, psihiatriem, rehabilitologiem utt.

Kas šajā profesijā ir sarežģītākais un kas – vispatīkamākais?

– Sarežģītākais ir emocionālais aspekts. Pēc dabas esmu empātiska, tāpēc jūtu līdzī cilvēkiem un viņu problēmām, bet tas nedrīkst traucēt būt profesionālai darbā. Grūtākais ir terapijā atdot sevi visu, bet neredzēt vispār vai redzēt tikai minimālus uzlabojumus terapijā (jā, diemžēl arī tā var būt, ja slimības gaita ir smaga). Un vispatīkamākais, protams, ir redzēt pozitīvu darba rezultātu, kuru iegūt varam, darbojoties gan kabinetā, gan izpildot vingrinājumus un ieteikumus mājās.

Kas ir tās lietas, kam būtu īpaši jāpievērš uzmanība un kad vecākiem būtu jāaizdomājas par vizīti pie audiologopēda?

– Šis ir ļoti plašs jautājums. Katram vecumposmam ir savi attīstības stūrakmeņi, kuriem būtu jāseko līdzī. Protams, katrs bērns ir unikāls un kāda prasme var attīstīties ātrāk vai lēnāk, taču ir daži «sarkanie karogi», kas liecina, ka bērnam varētu būt traucējumi: 1) ja pēc viena gada vecuma nesāk parādīties pirmie skaņu atdarinājumi un vārdi ar nozīmi; 2) ja bērns neatsaucas uz savu vārdu, neizpilda instrukcijas; 3) ja bērns nekomunicē ar apkārtējiem, neveido acu kontaktu un spēlējas vienveidīgi, neizzinoši. Ja rodas aizdomas par runas un valodas attīstības traucējumiem, tas noteikti ir jāpārrunā ar savu ģimenes ārstu un jālūdz audiologopēda konsultācija!

Kas ir jūsu pacienti? Vai pašiem gadiem to kļūst vairāk vai mazāk?

– Sākot no bērniem ar vienkāršiem skaņu izrunas traucējumiem, rakstīšanas un lasīšanas grūtībām, līdz pat bērniem ar attīstības traucējumiem, autiskā spektra traucējumiem, bērnu cerebrālo trieku, garīgo atpalicību, uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindromu, emocionāliem u. c. traucējumiem. Arī pieaugušie apmeklē audiologopēdu ar runas/valodas, komunikācijas, balss, rīšanas traucējumiem pēc insulta, dažādām traumām, neirodeģeneratīvu saslimšanu rezultātā.

Grūti spriest, vai cilvēku, kas vēršas pie audiologopēda, kļūst vairāk vai mazāk, jo nestrādāju tik ilgi, bet vecāki noteikti ir izglītotāki šajā jomā un biežāk sāk vest bērnus agrā vecumā uz konsultāciju, ja pamana kādas prasmes aizturi. Jo laicīgāk traucējumi tiek pamanīti un diagnosticēti, jo ātrāks un veiksmīgāks ir turpmākais terapijas ceļš.

Vai ir pietiekami daudz speciālistu Preiļos, Latgalē un Latvijā kopumā?

– Neesmu pētījusi aktuālās vakances, bet šķiet, ka kolēģu kļūst vairāk, jo profesija ir gana jauna un interesanta, jaunajiem speciālistiem ir iespēja atrast sev darba vietu, arī Latgalē. SIA «Preiļu slimnīca» esam divas audiologopēdes.

Audiologopēds darbā ar pacientiem izmanto daudz un dažādus materiālus un spēles

Cilvēki pie mums brauc no visas Latgales un pat no tālākām vietām.

Darbs ir gana nogurdinošs gan fiziski, gan emocionāli. Vai atliek laika arī kādiem vaļaspriekiem?

– Jā, dejoju vidējās paaudzes deju kolektīvā «Stabulnieki», man patīk ceļot, bieži apmeklēju mūzikas koncertus un festivālus, lasu grāmatas, pašmācības ceļā ap-

gūstu klavierspēli, nodarbojos ar rokdarbiem un nereti arī ieslīgstu seriālu maratonos.

Un noslēgumā – vēlējumus mūsu lasītājiem!

– Novēlu katram atrast savu īsto dzīves aicinājumu, arī pa kādam interesantam vaļaspriekam, lai neiedzīvotos garlaicīgā ikdienas rutīnā. Un lai visiem skaista un skaidra runa!

Nacionālās izglītības iespēju datubāzes tīmekļvietnē www.niid.lv lasāms, ka profesijas standartos ir noteikts, ka:

- **Audiologopēds ir sertificēta ārstniecības persona vai speciālists, kura piedalās pacientu veselības veicināšanas, izglītošanas, ārstniecības un rehabilitācijas procesā.**
- **Audiologopēds novērtē, diagnosticē komunikācijas spējas, runu un valodu, rīšanas traucējumus, veic korekciju un rehabilitāciju jebkura vecuma cilvēkiem ar dažādiem runas, valodas, balss un rīšanas traucējumiem.**
- **Audiologopēds veic valodas izpēti un izvērtēšanu, logopēdisko rehabilitāciju, kā arī konsultē personas ar dzirdes un redzes, mutes un rīkles funkciju traucējumiem, artikulācijas, tempa/ ritma, balss traucējumiem, kā arī afāzijas (nespējas saprast valodu vai nespējas runāt smadzeņu reģionu bojājumu dēļ) un citiem neiroloģiskās izcelsmes runas traucējumiem.**
- **Atkarībā no izvēlētās darbības jomas audiologopēds apgūst un lieto jomai specifiskās zinātniski pamatotas izpētes un izvērtēšanas, konsultēšanas, rehabilitācijas, adaptācijas un attīstības veicināšanas metodes un sniedz visus audiologopēda pakalpojumus, ievērojot profesionālo ētiku un ņemot vērā ārsta norādījumus par pacienta vispārējo veselības stāvokli. ▣**

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem».

«Linda Vucāne: «Audiologopēdija apvieno visas lietas, kas man patīk, – medicīnu, pedagogiju un valodas»»

saturu atbild SIA «Vietējā»».

Mediju atbalsta fonds